

POTENȚIALUL LEULUI Cît de mult va dura criza financiară? Cît de serioase vor fi efectele ei pentru economie? Se va deprecia oare leul moldovenesc? Iată lista departe de a fi completă a întrebărilor care îi frămîntă pe oamenii de afaceri din țară.

Or, se pare că nici chiar un laureat al Premiului Nobel în economie nu va putea da un răspuns explicit. Ați putea să ne spuneți: cum poate fi prognozat cursul leului în raport cu dolarul SUA sau euro, dacă acesta depinde de o serie întreagă de factori, greu de prevăzut în condițiile crizei financiare globale?

O anumită separare a economiei moldovenești face posibilă menținerea stabilității indicatorilor macroeconomici. Și chiar dacă impactul crizei financiare în Europa, Ucraina și Rusia va căpăta un caracter durabil, aceasta nu va implica consecințe dezastruoase pentru economia moldovenească, pentru că aceasta are o cotă foarte nesemnificativă în volumul consumului acestor state. Astfel, calmul pe piață și stabilitatea în activitatea sistemului bancar sînt chiar în mîinile cetățenilor Moldovei, mai exact, în stările lor de spirit.

Vom explica la ce ne referim. Activitatea stabilă a sectorului bancar în această perioadă complicată este asigurată de resursele interne, pe care mizează băncile. Vom recunoaște că aceste resurse nu sînt nelimitate, dar ele există și sînt suficiente pentru a asigura cu resurse financiare sectorul real al economiei. Este foarte important ca pe piață să nu fie provocate stări de panică, cînd la depunători își are efectul cunoscutul instinct al turmei. Depunătorii care dețin la bănci economii de 17 mlrd. lei, insistînd asupra dreptului lor de a retrage acești bani înainte de termen, trebuie să țină minte și să înțeleagă că ridicarea masivă a banilor ar putea să ducă, în final, orice bancă la pierderea lichidității curente. Astfel, înainte să intrăm în panică, trebuie să cunoaștem indicatorii care caracterizează stabilitatea băncii. Anume cu acest scop, BNM obligă toate băncile comerciale, fără excepție, să-și publice rapoartele care conțin inclusiv și acești indicatori. Potrivit situației de la mijlocul lunii noiembrie, toate băncile moldovenești aveau o lichiditate curentă și la termen înaltă. De exemplu, media lichidității curente pe sistem, la mijlocul lunii noiembrie, depășea 30% față de normativul de 20%.

Specialiștii știu că dovada situației și a stării de lucruri reale la bancă sînt acțiunile acesteia pe piață. Să zicem, dacă banca nu impune restricții la retragerea banilor, nu ridică dobînzile la credite și nu cere rambursarea acestora înainte de termen, cel mai probabil, la această bancă totul e în regulă. Nu există nici un fel de simptome sau semne că băncile moldovenești s-ar comporta astfel, ci în alt mod. Dimpotrivă, acum toate băncile au nevoie de resurse pentru un singur scop: sporierea volumelor de creditare, în vederea acoperirii cererii pentru credite care arată că economia se dezvoltă.

Cu acest scop, unele bănci au ridicat cu 2-3% dobînzile la depozite, făcîndu-le mai atractive, ceea ce îi caracterizează pe managerii lor ca pe niște bancheri clarvăzători, capabili să prevadă și să prognozeze situația în viitor. În condițiile imposibilității de atragere a banilor din exterior, băncile simt nevoia de resurse pe care au posibilitatea să le plaseze în sectorul real, creditînd în acesta proiecte de business profitabile. Cu ajutorul unor atare proiecte, creșterea PIB-ului în anul 2008 ar putea să constituie 5-6%, ceea ce ne va

Cam așa stau lucrurile...

garanta nouă tuturor menținerea unei situații macroeconomice stabile și un curs obișnuit al leului față de cuplul \$ și euro.

Volatilitatea nesemnificativă a cursului leului, în limitele de 1-2%, cînd trendul acestuia evoluează ba în sus, ba în jos, pe de o parte, menține încrederea depunătorilor, iar pe de altă parte, nu-i permite inflației să crească. Prin-un leu relativ puternic, BNM a frînat iscusit, pînă acum, majorarea prețurilor la resursele energetice de o importanță strategică pentru economie - gazele naturale și produsele petroliere. Or, la un curs de 14-15 MDL pentru \$1, tarifele la gaze, căldură, energia electrică, precum și prețurile la benzină, motorină și produsele alimentare puteau fi mult mai mari. Astfel, prin cursul leului se determină și grija echilibrată a BNM pentru agenții economici, de care depinde creșterea PIB-ului, și populație, pentru care este important indicele capacității de cumpărare.

BNM înțelege că și pentru unii, și pentru ceilalți inflația este dăunătoare în egală măsură. De aceea, ca să nu dăuneze nimănui și, totodată, să mențină o piață stabilă, BNM este gata de sacrificii. Nu este exclus că va sacrifica chiar și rezervele valutare ale statului, care se apropie de cotația de \$2 mlrd. Tocmai acestea vor deveni pentru Moldova cea de-a doua pernuță de siguranță, care ar putea fi necesară pentru menținerea potențialului leului pe plan de termen lung. Rezervele însă vor fi pernuța secundă, adică de rezervă, dacă Moldova, în condițiile crizei financiare mondiale durabile, se va lipsi de prima pernuță - banii transferați de cetățenii noștri de peste hotare. Și atît. Cam așa stau lucrurile.

Redactor-șef
Alexandru TANAS

Motive pentru îngrijorare nu sînt

sau

Totul e bine, frumoasă marchiză

Alexandru
TANAS

CUM SĂ MINIMALIZĂM IMPACTUL CRIZEI FINANCIARE MONDIALE ASUPRA ECONOMIEI MOLDOVENEȘTI, ASTFEL ÎNCÎT CEI OCUPAȚI ÎN SECTORUL REAL SĂ NU-I RESIMTĂ EFECTELE NEGATIVE? ACEASTĂ PROBLEMĂ ÎI PREOCUPĂ AZI, ÎN EGALĂ MĂSURĂ, ȘI PE OPTIMIȘTI, ȘI PE PESIMIȘTI. NICI CEI AFLAȚI LA PUTERE, NICI CEI CU POVARA RĂSPUNDERII PENTRU AFACEREA LOR, PENTRU STAREA ȘI DINAMICA DE DEZVOLTARE A BUSINESSULUI NU SÎNT INDIFERENȚI FAȚĂ DE EA.

Rămînînd fidel sie însuși, guvernatorul Băncii Naționale a Moldovei (BNM), Leonid Talmaci, a păstrat cu înțelepciune pauza și nu s-a apucat să-i liniștească primul pe reprezentanții mediilor de afaceri și populația, convingîndu-i că urmările crizei globale pentru Moldova vor fi minime și ne semnificative. El a făcut acest lucru doar după declarațiile Președintelui Vladimir Voronin, ale Prim-ministrului Zinaida Greceanii,

ale vicepremierului, ministrului economiei și comerțului, Igor Dodon, ale ministrului finanțelor, Mariana Durleșteanu. Spre deosebire de comentariile lor scurte despre stabilitatea situației de pe piața financiară a țării, Talmaci a făcut acest lucru concret și amănunțit, prezentînd calcule analitice și cifre. El a susținut o conferință de presă oferindu-le reprezentanților mass-media posibilitatea să obțină răspunsuri exhaustive de la prima sursă.

Guvernatorul Băncii Naționale părea sigur, vorbea convingător și argumentat, permițîndu-și obiecții la adresa supravegherii bancare din alte țări în care instituțiile financiare au probleme de lichiditate.

Talmaci a lăsat să se înțeleagă fără echivoc că pentru economia Moldovei efectele crizei financiare mondiale pot avea o importanță minimă. În acest context, guvernatorul BNM nu vede motive pentru îngrijorare, știind

că sistemul bancar are active calitative și o lichiditate mare. Și aceasta se referă la toate băncile, inclusiv instituțiile financiare cu capital integral străin, care, indirect, ar fi putut să întâmpine anumite dificultăți în caz de apariție a unor probleme cu lichiditatea acționarilor lor de peste hotare. Dar, din fericire, conform asigurărilor date de Talmaci, capitalul matern al acestor bănci este în regulă.

Leonid TALMACI: *Noi sîntem pregătiți destul de bine, avînd în urmă experiența utilă a două crize – cea regională, din 1998, și cea internă, cînd ne-am confruntat cu interdicția exporturilor de vinuri în Rusia, în 2006. Atunci, 10 bănci au fost implicate direct în criza vinificatorilor, dar aceasta nu a avut repercusiuni asupra funcționării*

întregului sistem bancar. Noi nu am fost martori la neplăți sau la rețineri în rambursarea banilor de către bănci, și asta datorită faptului că am întreprins măsuri de prudență corecte, la timp și eficiente. La etapa actuală, criza financiară nu are nici o influență asupra Moldovei, dovadă fiind cifrele. Băncile au o lichiditate de 31,4% față de normativul de lichiditate de 20%.

Referindu-se la problema lichidității, principalul bancher al Moldovei a atras atenția asupra faptului că băncile moldovenești nu au împrumuturi mari din exterior, care să fi cerut recreditarea lor urgentă. El a spus: „Calitatea activelor la băncile autohtone este bună, iar indicatorul creditelor „nefavorabile” pe sistem este de numai 4,5%”.

Calitatea de lider este plăcută

Guvernatorul Leonid Talmaci nu s-a putut abține să nu menționeze rezultatul pozitiv al eforturilor BNM și al Guvernului pentru reducerea ratei inflației. Și este adevărat că acum acest indicator în Moldova este cel mai mic între țările regiunii. În nouă luni ale anului 2008, rata inflației a fost de 6,7% și există toate temeiurile să se creadă că în anul curent ar putea să se îplinească visul de demult al guvernatorului BNM despre o inflație exprimată printr-o cifră.

Ca să confirme nu doar în vorbe, dar și în fapt situația stabilă a băncilor, Talmaci a invocat datele privind atragerea depozitelor, pe nouă luni. Depozitele au crescut cu 22% sau cu peste 4 mldr. lei. Sporul

Criza și Moldova: concluzii preliminare

Visarion CEȘUIEV,
economist

Criza financiară globală are la bază eroarea a cărei denumire este reaganomia. Anume ea a dat naștere, inițial în America, iar apoi și în alte țări, dar într-o măsură nu atât de mare, unui boom de consum. Multora li se părea că visul secular despre viața frumoasă este realizabil!

Era suficient să cumperi o casă cu bani din împrumut, să o vinzi peste cinci-șase luni și să obții un beneficiu bun. Și asta datorită prețurilor care creșteau mereu

la imobile. Băncile ipotecare emiteau derivate la resursele de împrumut pentru ipotecă, distribuindu-le sutelor de mii de consumatori. Azi, proporțiile emiterii unor asemenea angajamente sînt greu de calculat. Putem doar presupune și judeca asupra acestor sume după volumele de bani (\$2,3 trilioane) pe care statele le alocă menținerii lichidității băncilor și a companiilor de investiții.

Trebuie să înțelegem că sute de bănci din SUA și-au plasat obligațiunile și peste hotare. Și atât timp cît piața imobiliară creștea, iar odată cu ea creștea și profitabilitatea valorilor mobiliare, aceasta le convenea tuturor, într-o măsură mai mare sau mai mică. Dar atunci cînd balonul de săpun a încetat să crească, derivatele s-au lipsit de sursele de deservire a lor, deși pînă atunci toată lumea avea impresia că povestea va fi veșnică.

Țin să menționez că lumea a devenit, o dată în plus, martor la situația în care lăcomia a învins precauția și prudența umană. După băncile SUA, băncile europene au început să se confrunte cu probleme. Și chiar dacă guvernele răscumpără de la ele activele cu probleme, încrederea populației în bănci nu crește. Oamenii își retrag banii, uneori chiar fără să știe ce să facă cu ei ? Și deși sună paradoxal, dar banii se investesc din nou în SUA. Pentru economia americană fenomenul balonului de săpun a dat un fel de efect pozitiv: cererea de consum s-a redus brusc, iar odată cu ea – și prețul la petrol. În această situație, dolarul a început să-și recucerească pozițiile în raport cu alte valute, așa că banii au prins să curgă iarăși în America, pentru că mulți, conștient sau nu, investesc în dolarul care se întărește.

Firește, o asemenea

depozitelor în lei moldovenești s-a apropiat de 25%, iar al celor în valută liber convertibilă (VLC) s-a ridicat la 1,6%.

L.T.: În anul 2008, am cumpărat pe piață \$356 mil., iar am vândut ceva mai mult de \$80 mil. Rezervele valutare ale statului au atins nivelul de \$1,8 mlrd., pe când acum 10 ani, în 1998, constituiau \$202 mil.

Luînd în calcul factorul inflației descrescînde, era interesant să aflăm poziția guvernatorului BNM vizavi de o problemă stringentă pentru bănci – norma rezervelor obligatorii (RO). Leonid Talmaci a spus că BNM este gata să reducă RO cu condiția că trendul descendent al inflației se va menține. El consideră că diminuarea acestui indicator „nu numai că este posibilă, dar și dorită, și dacă trendul va coborî, noi vom reduce și rata de bază, și rezervele

obligatorii ale băncilor” (acum, acestea constituie 17% și 20,5 – „Profit”).

Întrebat de „Profit” dacă BNM primește de la investitori oferte de cumpărare a unor cote considerabile în bănci, guvernatorul

a spus că se menține un interes destul de mare și constant față de sectorul bancar.

L.T.: Acesta este un proces în care unii investitori se adresează, iar apoi dispar, în schimb apar alții. Eu cred că acum, în legătură cu criza financiară mondială, va fi o anumită acalmie la acest capitol. Investitorii trebuie, în primul rînd, să facă ordine la ei acasă, abia apoi să se gîndească la investiții în alte țări.

Guvernatorul BNM și-a exprimat ferm și fără echivoc poziția și în privința oportunității majorării sumei de garantare a depozitelor bancare ale populației, care se plătește dintr-un fond special. Talmaci a declarat categoric că această sumă trebuie să rămînă la nivelul anterior, de 4,5 mii lei. Totodată, el a atras atenția asupra faptului că dacă băncile

→ tendință pe piețele mondiale este extrem de dezavantajoasă pentru Rusia, în ale cărei orașe muncesc 150 mii de concetățeni de-ai noștri. În bugetul rus pentru anul 2009, este prevăzut un preț al petrolului de \$95 pentru baril. Am dori ca Rusia să facă față recesiunii și să nu admită reduceri ale muncitorilor, mai ales în sectorul construcțiilor, ceea ce nu va fi de dorit pentru moldoveni. De exemplu, acum, în Rusia 60% dintre realtori au suspendat activitatea din cauza pieței moarte a vînzărilor. Supraproducția de locuințe își are efectul. În această situație, statul încearcă să sprijine marile companii de construcții datorită achizițiilor.

Astfel, concluzia preliminară privind criza financiară mondială este următoarea: viața evoluează după scenariul cel mai rău care putea fi presupus. Moldova ar putea și să cîștige, și să piardă

de pe urma crizei. Noi vom pierde incontestabil dacă nu vom întreprinde nimic, ci ne vom culca pe lauri, alinîndu-ne cu gîndul că băncile noastre sînt lichide și nu dispun de resurse de împrumut de peste hotare. Dar Moldova nu înseamnă doar bănci, ci, în primul rînd, 4 mil. de oameni. Țara are nevoie de realizarea unor proiecte ample cum ar fi, de exemplu, automagistrala Giurgiulești – Chișinău – Criva, întreprinderi mobile de congelare rapidă a fructelor, fabrici de ardere a gunoiului. Ar fi de dorit ca ele să fie finanțate nu cu bani de la buget, ci din capitalul acționar. E de dorit ca cotele statului în aceste proiecte să nu depășească 20%, ceea ce îi va permite țării să rezolve rapid problema multiplicatorului de capital.

Iar în caz de inactivitate, Moldova va fi afectată de așa-zisele efecte secundare și terțiare ale crizei financiare globale.

Iată doar unul dintre exemplele posibile: cetățenii care se întorc de peste hotare, după ce își vor consuma economiile acasă, vor fi nevoiți să facă coadă după indemnizații de șomaj, un fenomen extrem de nedorit pentru stat, mai ales, dacă va căpăta un caracter masiv.

Statul trebuie să deblocheze de urgență activitatea pieței valorilor mobiliare (PVM), care în Moldova este reglementată prea dur. De exemplu, acum, pe piață toate trebuie rezolvate prin oferta tender de vînzare sau cumpărare a valorilor mobiliare, care le cere cheltuieli mari vînzătorilor și cumpărătorilor. Sau iată o altă problemă cu barbă – afilierea acționarilor. Noi ne temem nejustificat de formarea la companiile pe acțiuni a pachetelor de acțiuni majoritare ale structurilor înrudite. Toate acestea, în ultima instanță, frînează circulația capitalului pe piața corporativă a Moldovei.

vor majora sumele defalcărilor la fondul de garantare a depozitelor, costul serviciilor bancare va crește, o situație nedorită ca atare în condițiile în care Guvernul și BNM luptă contra inflației.

Abordînd problema capitalului speculativ în sectorul bancar, discutată aprins de experți, guvernatorul BNM a invocat date potrivit cărora cota nerezidenților constituie 8%. Cît privește cota investitorilor străini în PIB, aceasta este egală cu 1,3%, iar cu zece ani în urmă, în 1998, indicatorul ei depășea 33%.

Talmaci a enunțat cifra raportului dintre datoria internă și PIB - 5,6%, în timp ce încă acum 10 ani acest indicator era de 17%. El a amintit că în anul 2008 Guvernul va restitui băncii 180 mil. lei, ceea ce nu a fost cu patru ani în urmă.

„În perspectiva apropiată, dolarul SUA va rămîne puternic și pentru că de aceasta sînt interesați foarte mulți, inclusiv oamenii simpli, care își păstrează economiile cîștigate prin muncă în valuta americană. Cît privește prețul la petrol, care determină în mare măsură prețul dolarului pe piețele mondiale, acesta se va menține în limitele de \$70 pentru un baril”. Din prognoza economistului Visarion Ceșuiev.

Notițe

Dincolo de cadrul reportajelor de la conferința de presă a lui Leonid Talmaci au rămas lucruri despre care el a vorbit succint, dar arătînd modul în care le tratează Banca Națională. Bunăoară, aprecierea

de vară și „excesivă”, în opinia multora, a cursului leului în raport cu dolarul SUA și cu euro. Aici, guvernatorul a menționat că dacă nu ar fi fost acțiunile gîndite și politica echilibrată a băncii, cursul ar fi putut atinge nivelul de 7MDL:\$1. Aici, banca a ales acel mijloc de aur

Stabilitatea sistemului bancar

Victor ȚURCAN,
bancher

De cînd mă țin minte în cei 17 ani de lucru în sfera bancară, în țară au existat businessmeni, politicieni, deputați care au criticat politica Băncii Naționale a Moldovei (BNM), făcînd lobby pentru interesele personale prin diferite metode. Mi-amintesc bine cum, în rezultatul lobby-ului, ca din cornul abundenței veneau reclamații la adresa guvernatorului băncii, Leonid Talmaci, pentru politica sa de reglementare „dură” și

„negîndită”, inclusiv în domeniul cursului leului. În condițiile crizei financiare mondiale, tuturor le-a devenit clar că, de fapt, șeful BNM în toți acești ani a promovat o politică de dezvoltare stabilă a sistemului bancar al țării.

Referitor la băncile care au plecat de pe piață, acestea sufereau de boli infecțioase care nu le-au permis să reziste și să supraviețuiască. Ele au ieșit din cursă încă de la etapa inițială, scutind sistemul de probleme mari. Iar acele bănci care activează în țară pînă în prezent, diferite după mărimea activelor și a capitalului, subliniez, își au nișele solide și o structură de clientelă stabilă. Toate sînt de încredere și destul de profitabile, chiar dacă rentabilitatea capitalului băncilor este semnificativ de diferită, dar aceasta este deja problema acționarilor lor.

Referitor la consecințele crizei financiare, nu văd un

pericol mare pentru piața de capital a Moldovei. Mai întîi de toate, pentru că sistemul bancar activează reieșind din resursele financiare interne. Este un caz fericit pentru noi toți în această situație.

De ce nu avem o dependență față de băncile occidentale și capitalul extern? Pentru că sistemul nostru bancar nu a fost atît de atrăgător. Căci o bancă occidentală, cînd caută un partener, se orientează nu spre volumul de investiții de \$5-6 mil., ci spre cel de \$150-200 mil. De aceea sistemul bancar moldovenesc nu putea să prezinte un mare interes pentru acestea. În marea majoritate, băncile locale s-au dezvoltat de sine stătător. Da, avem linii separate de credit de la Banca Mondială (BM), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), dar acestea sînt niște împrumuturi mărunte – dacă e să le comparăm cu activele băncilor, ele nu ajung la 10%. →

cu ajutorul căruia a căutat să nu "prezeze" tare nici populația, nici agenții economici. Din cuvintele lui Talmaci era clar că Moldova nu poate susține artificial valuta pe care o câștigă și o trimite în țară cetățenii ei, oricât de ofensator ar fi pentru cei care o primesc, pierzând deja câte mai mulți lei la fiecare euro. Cauza acestei situații trebuie căutată nu în politica monetară a BNM, ci în raportul real dintre dolar și euro.

Leonid Talmaci a atras atenția presei asupra faptului că, criza

financiară are un anumit caracter ciclic și anumite cauze. Cît privește cauzele, criza a fost provocată, în mare parte, de prețurile egoiste și speculative la petrol, care s-a scumpit de la \$20 pînă la \$150 pe un baril .

Guvernatorul BNM a apreciat pozitiv extinderea exporturilor din Moldova. În anul 1998, cea mai mare parte din exporturi (66%) revenea țărilor CSI, iar deja în 2008 exporturile și-au diversificat geografia, astfel că CSI abia de îi revin 40%.

Vorbind despre intrările de

investiții în Moldova, Leonid Talmaci și-a expus propria viziune conform căreia aceste fluxuri nu se vor reduce, dar ar putea să se încetinească.

Șeful BNM și-a exprimat atitudinea față de băncile de investiții, a căror politică, în opinia sa, a contribuit la criza pieței ipotecare din SUA. Ar fi o eroare ca ele să fie considerate bănci. Mai degrabă, sînt niște companii financiare, așa că activitatea lor ar fi trebuit controlată de către autoritățile financiare, și nu organele de supraveghere bancară. ■

➔ Subliniez că respectivii creditori au un pronunțat caracter internațional, ei sînt creați pentru finanțarea statelor. Ei nu sînt niște bănci operaționale care, în cazul în care apar dificultăți, să ceară întoarcerea imediată a împrumutului înainte de termen. Altceva e că aceste resurse sînt și ele împrumutate. Însă eu nu cred că \$30-40 mil. împrumutate de băncile noastre reprezintă sume considerabile pentru BM sau BERD.

Piața noastră nu este într-atît de dezvoltată, încît să fie expusă pericolului crizei financiare mondiale. Sistemul bancar din Moldova după volumul întregului său capital nu corespunde nici chiar nivelului unei bănci medii din Europa.

La momentul de față lucrul cel mai îngrozitor pentru piața moldovenească este panica populației. Mi-amintesc de anul 1998, cînd oamenii stăteau în rînd pentru depozite. Noi explicăm că activele băncii sînt atît de mari, încît ele acoperă cu mult depozitele. Dar oamenii în astfel de situații nu vor să știe că nu există motive pentru retragerea banilor din depozite înainte de termen. De aceea pentru bancă acum este foarte important să angajeze operatori care să deservească populația, stăruindu-se să lucreze

foarte eficient și cordial cu fiecare deponent în parte. În astfel de perioade trebuie să fii foarte atent cu deponenții, explicîndu-le cum să procedeze mai bine cu economiile.

Cred că BNM, majorînd rezervele obligatorii ale băncilor, a creat, astfel, un obstacol în calea dezvoltării naturale a situației, a cărei apariție pe piață în nici un fel nu trebuie permisă. Actualmente, unele bănci atrag resursele populației în condiții destul de profitabile – 23-24%, fapt care alarmează pe unii deponenți. Dar aceasta este o măsură necesară și justificată, care ține de resursele interne limitate ale pieței. Economia țării se dezvoltă, iar sectorul real necesită noi resurse de credit.

În ziua de azi multe bănci au o politică destul de flexibilă, limitîndu-și participarea în noi proiecte. În general, ele susțin doar acele proiecte de business care deja se află pe ultima sută de metri și care au fost creditate înainte de aceasta. Banca, pur și simplu, nu poate să finanțeze jumătate din proiect și să oprească creditarea - în acest caz ea va trebui să „moară” odată cu clientul său.

În ceea ce privește sectorul real al economiei, presupun că se va înregistra și un anumit trend negativ în lipsa finanțării.

Piața arată că resursele interne sînt, practic, epuizate, iar împrumuturile financiare din exterior, în situația în care se află băncile occidentale, nu prea sînt posibile.

Nu trebuie să uităm nici de fluxul de bani de peste hotare în volum de \$2 mld., care poate scădea. Aici văd o anumită carență a băncilor și companiilor de construcții, pentru că acestea nu propun pe piață noi instrumente cu ajutorul cărora s-ar putea atrage banii, direcționîndu-i în sectorul real al economiei. Astfel, marea majoritate a banilor merg spre consum. Constructorii însă ar fi putut să emită acțiuni și, din contul plasării lor, să atragă mijloace pentru dezvoltarea ramurii, construcției de locuințe. Participarea statului în astfel de proiecte ar fi putut să servească drept o garanție sigură pentru populație, care ar demonstra că lichiditatea hîrțiilor de valoare va fi susținută și de guvern.

Cred că astfel de proiecte nu au existat și pentru că totul a fost bine și de aceea nimeni nu a vrut să-și bată capul degeaba pentru introducerea noilor instrumente de finanțare. Se pare că acum vine timpul pentru apariția noilor instrumente, fapt confirmat de situația capitalului pe piața moldovenească.

Zinaida Greceanîi: „Accentul va fi pus pe aprofundarea reformelor și menținerea stabilității economice”

Evoluțiile economice de ultimă oră, posibilul impact al crizei financiare internaționale asupra economiei Moldovei, problemele aflate pe ordinea de zi a Executivului - acestea și alte aspecte sînt elucidate în interviul acordat de Zinaida GRECEANÎI , prim-ministru al RM, reporterului „Profit” , Maria TRIFAN.

„Profit”: Pînă la finele anului 2008 a mai rămas foarte puțin timp. Cum apreciați evoluțiile social-economice din ultimul timp, care sînt șansele să încheiem anul curent cu rezultate mai bune decît cele înregistrate în 2007?

Z.G.: Cred că există toate condițiile ca să finalizăm anul 2008 cu indicatori net superiori anului precedent. Doar cîteva exemple: în prima jumătate a anului, PIB a înregistrat o creștere de 5,4%; investițiile în capitalul fix s-au

majorat cu 12,3%; cu peste 70 la sută au crescut investițiile străine directe; salariul mediu pe economie a constituit în primele 9 luni ale anului 2457 lei sau cu 25 la sută mai mult decît în perioada respectivă a anului 2007; inflația în primele 9 luni ale anului a constituit 6,7%, pe cînd în aceeași perioadă a anului precedent acest indicator depășea 9%. Aș putea continua șirul acestor indicatori, dar și cei prezentați sînt mai mult decît elocvenți.

„Profit”: Pe zi ce trece scade optimismul vizavi de posibilul impact al crizei financiare mondiale asupra economiei Moldovei. În ce măsură credeți că vom fi afectați?

Z.G.: Deși crizele economice au un caracter ciclic, de fiecare dată, cînd ce produc, par a veni pe neașteptate și pe mulți îi iau prin surprindere. Actuala criză, precum s-a spus în repetate rînduri, a coincis cu criza ipotecară din SUA sau, mai bine zis, a fost demarată

de aceasta, de politicile bancare relaxante în domeniul respectiv. În Moldova, politica creditară a băncilor e departe de a fi una relaxantă, fapt criticat și de mediul de afaceri, dar și de noi toți. În schimb, în asemenea situații această politică prudentă elimină orice risc pentru stabilitatea băncilor. Și sub acest aspect sistemul nostru bancar e în afara oricăror riscuri.

Alt moment care ne permite să fim siguri de stabilitatea sistemului bancar este faptul că în Moldova nu se înregistrează aflus de capital financiar străin, precum, de exemplu, la vecinii noștri din Ucraina sau la astrfel de țări, cum ar fi Ungaria sau chiar Rusia. Cota băncilor autohtone cu capital străin este încă nesemnificativă, iar situația financiară a băncilor străine care au investit în Moldova este stabilă și nu poate provoca retrageri de capital. Astfel, factori obiectivi majori pentru declanșarea unei crize financiar-bancare la noi nu există. Iar toate speculațiile la această temă nu pot avea decât un singur scop - destabilizarea situației. Să ne amintim de epopeea cu prețurile la zahăr din vara trecută, care, practic, se dublaseră. Se spunea că producătorii au epuizat stocurile. Personal am efectuat vizite de documentare și m-am convins că zahăr în stocuri era suficient. Cei care au pus la cale această adevărată diversiune economică și-au împlut buzunarele din banii populației. Societatea noastră nu ar trebui să creadă unor asemenea șiretlicuri. Însă tentative vor mai fi, luând în considerare că se apropie alegerile. Vreau să reiterez cu toată responsabilitatea că nu există nici un pericol real pentru sistemul nostru bancar, precum nu a existat nici în 2006, când unii analiști prevesteau colapsul acestui sistem în legătură cu sistarea exporturilor de vinuri pe piața rusă.

În ce privește economia în ansamblu, este clar că unele efecte ale crizei vor fi resimțite și la noi. Ele însă nu vor fi de o manieră importantă, iar efectele politicilor promovate în ultima perioadă vor fi în măsură să compenseze posibilele efecte negative. Nu întimplător pentru 2009 preconizăm o creștere economică de 6 la sută. Nu

am nici o îndoială că acest indicator este unul real. În ce privește discuțiile cu partenerii noștri, de fiecare dată ei menționează necesitatea păstrării stabilității macroeconomice. Și noi acest lucru îl facem, uneori cu măsuri nu prea populare, dar asta e situația.

„Profit”: Experții independenți afirmă că unii donatori externi, agențiile și fondurile care finanțau, de obicei, diverse programe în Moldova au și anunțat despre încetarea asistenței. Sînt adevărate sau nu aceste afirmații?

Z.G.: Cu siguranță, asemenea probabilitate există, dar nu din cauza crizei financiare. Un pericol mai mare ar fi dacă Moldova ar înceta să mai promoveze reformele, ele constituind o condiție pentru oferirea acestei asistențe. Pînă la acest moment asistența externă a fost în ascendență, precum și reformele care au condiționat-o. Orice deviere spre populismul ieftin atît de caracteristic unor politicieni de la noi constituie adevăratul risc pentru asistența externă.

„Profit”: Dar investitorii străini privați, care activează pe piața noastră, au anunțat cumva că ar intenționa să limiteze finanțările în proiectele mari aflate în curs de implementare?

Z.G.: Vorbeam mai înainte de efectul compensatoriu al politicilor economice promovate la noi în ultimul timp. Oportunitățile investiționale existente și facilitățile fiscale deosebite pe care le oferim constituie un bun temel pentru investitori ca să-și continue activitatea în Moldova majorîndu-și volumul investițiilor. Caracterul investițiilor efectuate în țara noastră, atît de origine străină, cît și locală, îmi insuflă încredere că nu va exista o reducere a lor. Un element stimulatoriu îl constituie faptul că și statul face mari investiții. În special, în infrastructură.

„Profit”: Unii experți consideră că Moldova ar putea avea chiar și niște avantaje de pe urma crizei financiare. Printre acestea ar fi revenirea masivă acasă a cetățenilor RM, care lucrează peste hotare, luînd în considerare faptul că în Italia, Portugalia, Grecia, Rusia și în alte țări s-ar putea reduce locurile lor de muncă. Aceste persoane au acumulat un mic capital

și, bineînțeles, o anumită experiență de lucru și cultură de producție. Ce ar putea să le ofere lor Moldova, pe cît este de pregătită țara să-i primească?

Z.G.: Am spus că în Moldova sînt posibilități reale pentru a desfășura o activitate de business profitabilă și cetățenii care vor dori să se reîntoarcă au toate oportunitățile de a activa profitabil în interesul lor și al societății.

Recent, a fost aprobat chiar și un Plan de măsuri menit să impulsioneze revenirea cetățenilor noștri de peste hotare. Se acordă o deosebită atenție lansării noilor afaceri. În contextul Anului tineretului a fost lansat programul de reabilitare economică a tinerilor, în cadrul căruia statul acordă asistență financiară destul de semnificativă pentru inițierea unor afaceri. Deja au fost aprobate 90 de asemenea proiecte.

Totodată, nu sînt de acord cu experții care consideră că această criză mondială va influența în mod deosebit circulația forței de muncă. E necesar să fim sinceri și să înțelegem că, chiar în condiții de criză, economiile țărilor în care muncesc cetățenii noștri au avantaje indiscutabile față de economia moldovenească.

„Profit”: Toată lumea cunoaște despre pierderile suportate în prezent de economiile Rusiei, Ucrainei și altor țări, parteneri comerciale foarte importante ale RM. Ce semnale vin la Guvern din sectorul real? Nu se reduc exporturile moldovenești în aceste țări?

Z.G.: Indicatorii comerțului exterior încă nu atestă asemenea evoluții, dar cu siguranță exporturile unor categorii de mărfuri vor fi afectate și nu numai din cauza crizei financiare. A devenit complicat exportul produselor cerealiere. Anul acesta se atestă o supraproducție de cereale atît la nivel local, cît și la nivel regional și, în consecință, o diminuare a prețurilor la aceste produse. Însă, avînd în vedere că pe plan mondial se menține încă din anii precedenți un deficit de produse alimentare, prețurile ar putea să se revioreze în următoarele luni. Inclusiv se vor intensifica exporturile din această regiune. Și iar spun că

trebuie să fim sinceri. Cauzele care ar putea determina reducerea volumelor exporturilor moldovenești țin nu atât de efectele crizei financiare, cât de competitivitatea redusă a mărfurilor noastre. Aici avem mult de lucru, pentru ca exporturile moldovenești să fie mai puțin vulnerabile la factorii externi - economici sau politici.

„Profit”: *Acum, când criza financiară mondială a afectat multe țări, se vorbește foarte mult despre necesitatea de a economisi, de a ne gândi mai mult la zilele negre care pot să vină. Economia noastră nu-i deloc „economicoasă” - risipa este atestată la tot pasul. Care este viziunea Guvernului în acest sens? Când structurile de stat abilitate vor propune populației și agenților economici programe de economisire a resurselor energetice, a altor produse și materiale?*

Z.G.: Cred că întrebarea e valabilă în orice situație, nu numai în cazul unor crize și nu numai în cazul scumpirii unor resurse sau produse. De altfel, această întrebare e valabilă pentru toată lumea, pentru întreaga civilizație. Este adevărat că noi am moștenit o infrastructură construită în anii când nu se prea acorda atenție unor asemenea probleme. Guvernul are o viziune, de moment, dar și pentru o perioadă mai îndelungată. Chiar în acest sezon rece, în fiecare instituție se vor întreprinde acțiuni de reducere a cheltuielilor de resurse energetice și, implicit, a pierderilor. Conducătorii instituțiilor poartă responsabilitate personală pentru aceasta, iar cheltuielile respective se aprobă conform unor normative destul de stricte. Pe termen mediu și lung noi prevedem schimbarea treptată a rețelelor de termoficare în instituțiile finanțate de la buget, schimbarea geamurilor. Bugetul de stat alocă anual sume importante de bani în aceste scopuri, iar practica demonstrează că aceste cheltuieli se justifică.

„Profit”: *În același context, când va începe să fie simțită activitatea Agenției pentru eficiență energetică, pentru care în bugetul pe anul 2009 sînt prevăzute surse?*

Z.G.: În prezent, MEC definitivează

aspectele aferente activității acesteia și Agenția va începe să activeze în 2009, căci, precum ați spus, în buget sînt prevăzute mijloace pentru crearea ei. Sînt sigură că, avînd concursul acestei Agenții, vom putea implementa mult mai rapid standardele europene în domeniul utilizării resurselor energetice.

„Profit”: *Apropo de proiectul Legii bugetului pe 2009, care a trecut deja prin două lecturi în Parlament. Cum apreciați dezbaterile și opiniile expuse pe marginea acestuia?*

Z.G.: Normale. A fost vreun precedent cînd proiectul Legii bugetului să nu trezească discuții? Nu. Dar una e să vrem și alta e să avem. Bugetul pe 2009 este unul real, cheltuielile de ordin economic fiind echilibrate cu cele de ordin social. Nu putem promite ceea ce nu va fi.

„Profit”: *Foarte multe discuții generează relațiile bugetului de stat cu cele ale unităților teritorial-administrative. Și acestea nu doar în contextul adoptării bugetului pe anul viitor, dar și în contextul rectificărilor făcute în bugetul pe anul curent, și în bugetul pe anul precedent. Se afirmă că transferurile de la bugetul de stat se fac ținînd cont de „culoarea” politică a autorităților publice locale.*

Z.G.: Transferurile de la bugetul de stat se fac în strictă conformitate cu prevederile legislației, inclusiv cele prevăzute pe anul viitor vor fi transferate conform prevederilor legislației. Și lucrurile sînt transparente la acest compartiment. Dar cînd vine în audiență un primar care solicită bani de la bugetul de stat pentru reparația ușii la primărie sau pentru alte lucruri elementare, îmi vine să întreb: dar ce-ați făcut pentru a majora veniturile în teritoriu, care a fost contribuția primăriei la lansarea de către oamenii din localitatea respectivă a unor noi întreprinderi pentru a majora baza impozabilă?

„Profit”: *Poate că nu toate autoritățile publice au fost antrenate în procesul bugetar sau poate că actuala legislație nu le stimulează ca ele să caute noi posibilități de majorare a bazei impozabile. De ce întîrzie atît de mult adoptarea Legii finanțelor publice locale, care este și o restanță a Planului de Acțiuni RM-UE?*

Z.G.: Restanța există și trebuie lichidată. Dar și Legea în vigoare este stimulativă pentru autoritățile publice locale ca ele să identifice modalități de a majora baza impozabilă în teritoriu, de a dezvolta sectorul întreprinderilor mici și mijlocii. Și unele primării fac lucrul acesta, iar altele așteaptă. În ce privește dacă s-au discutat parametrii bugetului cu autoritățile locale, pot să vă spun că au avut loc consultări multiple, toți au fost puși la curent, procesul a fost transparent. Dar bugetul de stat e de peste 17 mlrd. lei. Iar cerințele au fost cu mult mai mari. Să lucrăm mai bine, să ne facem toți cinstit datoria și atunci vom avea un buget de 30 mlrd. sau de 40 mlrd. De ce nu? E posibil!

„Profit”: *În prezent, se vorbește foarte mult, pe fundalul crizei financiare internaționale, despre modelele economice de dezvoltare, care din acestea ar fi mai viabile și mai puțin riscante. Are timp Guvernul să mediteze asupra modelului optim pentru noi?*

Z.G.: Este o întrebare interesantă, dar mă grăbesc să elimin orice intrigă în acest sens prin citarea articolului 126 al

Constituției Moldovei: „Economia RM este o economie de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și publică, antrenate în concurență liberă”.

Este clar că modelul acesta comportă și riscuri, dar evoluția umană a demonstrat că anume acest model e cel mai viabil și poate oferi societății cele mai bune rezultate. Altceva este însă că statul trebuie să aibă o abordare eficientă în domeniul reglementării proceselor economice, încât să fie diminuate riscurile economiei de piață. Considerăm că eforturile noastre de menținere a stabilității macroeconomice, de reglementare sau plafonare a prețurilor pentru unele categorii de mărfuri socialmente importante ne permit să minimalizăm riscurile despre care vorbim și să asigurăm un coraport dintre abordarea liberalistă și reglementarea de către stat a economiei naționale.

„Profit”: Cînd vor fi privatizate CET-urile? Gazele le importăm în totalitate și aici nu avem ce face, dar energia electrică și termică, dacă vor fi utilizate tehnologii moderne de producție, am putea să le producem la noi mai ieftin. Din 1992 se vorbește de lucrul acesta, dar situația nu pare să se fi mișcat din loc.

Z.G.: Procesul de privatizare a unor asemenea obiective este unul foarte complex și trebuie pregătit în modul respectiv. Trebuie să facem ceva cu datoriile acestor obiective, deja am început. Dar nu este atât de simplu. Esențial este că am hotărît să schimbăm radical starea de lucruri în complexul energetic.

„Profit”: În proiectul Legii bugetului sînt prevăzute 10 mil. lei pentru reintergarea țării. Ce acțiuni anume urmează a fi finanțate din acești bani? Ce alte activități de ordin economic prevede Guvernul a fi îndeplinite pentru unificarea celor două maluri?

Z.G.: Incluziunea pentru prima dată în bugetul de stat a unei asemenea linii bugetare nu a fost întâmplătoare. Confirmăm, astfel, intenția noastră de a soluționa problema transnistreană exclusiv pe cale pașnică, prin cooperare.

Acești bani vor fi utilizați pentru diferite programe de susținere socială a populației de pe malul stîng al Nistrului, pentru realizarea unor proiecte de infrastructură. Mijloacele prevăzute sînt, desigur, insuficiente, dar e necesar să dăm un semnal că dorim această apropiere a celor două maluri. De altfel, partenerii noștri de dezvoltare sînt gata să contribuie financiar la aceste proiecte, ceea ce confirmă relevanța unei asemenea abordări. Și vreau să spun că avem rezultate. Am concluzat foarte bine cu autoritățile locale din raioanele de est în combaterea consecințelor inundațiilor din vara acestui an.

De asemenea, pentru prima dată un proiect de asistență, finanțat de guvernul american, privind asigurarea cu tehnică medicală a fost extins și pe malul stîng, spitalele de acolo au beneficiat de unele aparate și instrumentarul de care duceau lipsă.

„Profit”: Referitor la majorarea salariilor angajaților din sectorul bugetar: unele din majorările preconizate sau din mecanismele de finanțare a cadrelor didactice, de exemplu, urmează să fie realizate, puse în funcțiune, după încheierea mandatului actualei echipe guvernamentale. Care este șansa ca aceste majorări să fie realizate? Și, în ansamblu, care sînt factorii ce asigură la noi în Moldova continuitatea politicilor Guvernului, indiferent de echipa aflată la conducere?

Cred că cel mai important factor, care ar asigura continuitatea politicilor oricărei guvernări, este importanța pentru societate și implementarea în interesul societății a acestor politici. În acest sens nu avem nici o îndoială că politicile noastre, inclusiv în domeniul salarizării, trebuie să fie continuate. Dar, deja cu începerea din 1 octombrie 2008, pedagogii primesc salarii majorate, acestea vor mai fi majorate în câteva etape pe parcursul anului 2009, astfel ca după 1 septembrie anul viitor să nu fie mai mici decît cele medii pe țară, adică 3149 lei. În bugetul pe 2009 sînt prevăzute 600 mil. lei în acest scop, astfel încît Guvernul, indiferent de apartenența politică a echipei care va

fi, va trebui, pur și simplu, să respecte legislația în vigoare. De altfel, politicile de salarizare, cît și alte politici sociale și economice importante, sînt prevăzute în Strategia Națională de Dezvoltare, care are statut de lege și îndeplinirea ei este obligatorie pentru toți cetățenii țării.

„Profit”: Și cîteva întrebări pentru a satisface nivelul mediu de curiozitate pe țară. Cum se simte o femeie în această înaltă funcție de stat, căci nu am mai avut în Moldova asemenea precedente? De altfel, mai sînt și alte doamne care fac parte din echipa actuală. Nu este o povară o asemenea responsabilitate pentru niște ființe, considerate mai plîpînde față de bărbați?

Z.G.: Sîntem șase femei în actuala echipă. Cred că e bine să fie un echilibru în toate și, trebuie să spun, că eu, în calitate de prim-ministru nu pot să spun că prestația femeilor-ministri ar fi sub nivelul prestației bărbaților-ministri. De altfel, nu facem nici o diferență - sîntem colegi și toți trebuie să ne onorăm obligațiile cît mai bine posibil.

„Profit”: Aveți consilier de imagine? Arătați tot timpul bine, sînteți suplă și elegantă, lucrul acesta fiind remarcat și de numeroșii oaspeți cu funcții înalte care ne vizitează țara. Cum vă reușește? Urmați o dietă specială, faceți sport?

Z.G.: Consilierul de imagine e bunul-simț și intuiția de femeie. În ce privește sportul, cu regret, nu-l practic, deși mi-ar plăcea și ar trebui. Diete miraculoase tot nu am, atît doar că sînt mereu în mișcare. Dacă stai pe scaun în birou, nu vei obține mari performanțe nici în ceea ce privește starea fizică, nici în ceea ce privește informarea despre problemele stringente.

„Profit”: Vin alegerile. Cum vedeți rolul Guvernului în această perioadă? Doar utilizarea resurselor administrative va fi strict monitorizată atît de societatea civilă, cît și de partenerii noștri europeni.

Z.G.: Eu îmi văd misiunea în această perioadă, care se anunță dificilă, în consolidarea echipei pentru a asigura o stabilitate economică în țară și un trai decent pentru fiecare cetățean. ■

O dinamică de creștere de invidiat

Serghei
LIVOR

BC MOLDOVA-AGROINDBANK S.A. A CÎȘTIGAT, ÎN TRIMESTRUL TREI 2008, UN BENEFICIU DE 88 MIL. LEI, RIDICÎND VALOAREA ACTIVELOR NETE LA 1 ACȚIUNE PÎNĂ LA 1,24 MII LEI. AVÎND ÎN VEDERE PREȚUL ACȚIUNILOR BĂNCII LA BURSA DE VALORI, CARE ÎN OCTOMBRIE A FOST DE 1900 LEI, COEFICIENTUL RAPORTULUI DINTRE ACESTA ȘI ACTIVELE BĂNCII LA 1 ACȚIUNE ESTE DE 1,53. STATISTICILE VÎNZĂRILOR CU PACHETE MARI DE ACȚIUNI ALE BĂNCILOR ÎN ȚĂRILE EUROPEI DE EST ȘI CSI PENTRU ANII 2007-2008 ARATĂ CĂ INSTITUȚIILE FINANCIARE S-AU ACHIZIȚIONAT CU UN DIAPAZON DE COEFICIENȚI ÎNTRE 3,5 ȘI 6.

O dovadă relevantă asupra dezvoltării dinamice și activității eficiente a BC Moldova-Agroindbank S.A. sînt valorile indicatorilor financiari, cu care banca a încheiat trimestrul trei al anului 2008. În trei luni, valoarea tuturor activelor băncii a crescut cu 333 974 mii lei (4,45%) și constituia, la 1.10.2008, 7 838 600 mii lei.

Capitalul normativ a crescut cu valoarea beneficiului înregistrat în trimestrul trei, în sumă de 88 151 mii lei, care, raportat la valoarea medie a capitalului normativ pe trimestru, corespunde unei rentabilități de 26,51%. Rentabilitatea activelor a constituit 4,60%. Portofoliul de credite s-a majorat cu 171 028 mii lei sau cu 3,33%, și la situația din 1.10.2008 a alcătuit 5 309 162 mii lei. Mărimea relativă a fondului de risc a crescut nesemnificativ, de la 3,87% pînă la 3,95%, dovadă a calității foarte bune a portofoliului de credite.

Banca continuă să fie atractivă pentru clienți – depozitele persoanelor fizice au crescut cu 155 859 mii lei sau cu 3,77%. Suma totală a angajamentelor

băncii s-a majorat cu 247 921 mii lei sau cu 3,88%, atingînd la 1.10.2006 nivelul de 6 632 600 mii lei. Respectiv, valoarea activelor nete la data de raport a constituit 1 206 000 mii lei, înregistrînd în trimestrul trecut o creștere de 86 093 mii lei.

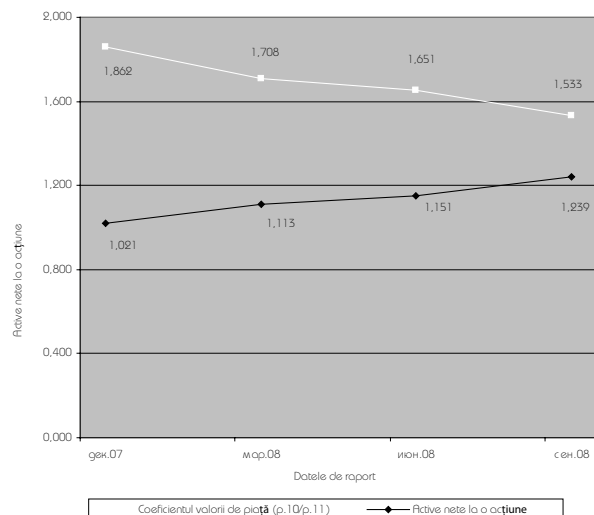
În tabelul 1 este prezentată dinamica principalilor indicatori ai MAIB în acest an.

La sfîrșitul trimestrului trecut, valoarea activelor nete recalculată la o acțiune constituia 1 239 lei. La mijlocul lunii octombrie, acțiunile băncii se puteau cumpăra cu cîte 1900 lei, raportul dintre acest preț și activele nete la 1 acțiune este de 1,53. În tabelul de mai jos se arată că pe parcursul anului 2008 valoarea acestui raport (denumit, în ultimul rînd al tabelului, coeficientul valorii de piață) s-a redus constant, în timp ce valoarea de bilanț a activelor nete la 1 acțiune a crescut continuu. Mărimea coeficientului valorii de piață, constituită acum, ar putea crește de cîteva ori la comercializarea băncii către un investitor strategic. ■

Dinamica indicatorilor principali ai Moldova Agroindbank - ului în anul 2008

nr. d/r	Denumirea indicatorilor	Datele de raport			
		31.12.2007	31.03.2008	30.06.2008	30.09.2008
1.	Total active	6 888 416	7 291 548	7 504 586	7 838 600
2.	Capitalul normativ total	824 104	915 326	953 370	1 041 521
3.	Active lichide	1 667 229	1 754 208	1 878 184	2 118 943
4.	Beneficiul anului curent	0	89 519	162 439	248 530
5.	Total credite	4 737 342	5 023 639	5 138 134	5 309 162
6.	Fondul de risc la credite	180 350	187 000	198 682	209 750
7.	Depozitele persoanelor fizice	3 617 965	3 925 912	4 137 222	4 293 081
8.	Acțiuni în circulație	194 673	194 673	194 673	194 673
9.	Total angajamente	5 894 936	6 208 548	6 384 679	6 632 600
10.	Prețul de piață al unei acțiuni	1,900	1,900	1,900	1,900
11.	Active nete la o acțiune	1,021	1,113	1,151	1,239
12.	Coeficientul valorii de piață (p.10/p.11)	1,862	1,708	1,651	1,533

Dinamica valorii de bilanț și de piață a activelor nete la 1 acțiune

ACTIVITATEA DE BINEFACERE ȘI CEA DE MECENAT SÎNT FENOMENE RARE ÎN SOCIETATEA MOLDOVENEASCĂ. PĂRINȚII STUDENȚILOR CARE ÎNVAȚĂ ÎN OCCIDENT, ÎN PARTICULAR, ÎN SUA, CUNOSC BINE FENOMENUL SUȘTINERII STUDIILOR DE CĂTRE FUNDAȚII. STUDENTUL ÎȘI PREZINTĂ IQ UNEI ATARE FUNDAȚII, ȘI DACĂ EL PREZINTĂ INTERES, POATE MIZA PE COMPENSAREA PARȚIALĂ A COSTULUI STUDIILOR. EXISTĂ CAZURI CONCRETE CÎND TINERII TALENTAȚI DIN MOLDOVA AU BENEFICIAT DE ACHITAREA SUTĂ LA SUTĂ A COSTULUI STUDIILOR DE CĂTRE FUNDAȚIILE DIN AMERICA. SE PARE CĂ ȘI ÎN MOLDOVA COPIII TALENTAȚI ȘI CU PERFORMANȚE LA ÎNVĂȚĂTURĂ ACUM POT SPERA LA SUȘTINERE. ÎN MOLDOVA A FOST ÎNFIINȚATĂ FUNDAȚIA PRIVATĂ „FAMILIA STURZA” CARE A ÎNCEPUT SĂ ACORDE SPRIJIN FINANCIAR UNUI NUMĂR DE 100 DE STUDENȚI.

Alexandru
SĂNĂT

Activitatea de mecenat. Acum și în Moldova

Zeci de studenți din anii doi-trei de la instituțiile de învățămînt superior de stat din Moldova au devenit, pe 20 octombrie, primii bursieri ai Fundației „Familia Sturza”. Fondatorul acesteia, ex-prim-ministrul Ion Sturza, a spus, la ceremonia de înmînare a burselor, că bursierii selectați vor primi burse de cîte 500 lei pe parcursul a nouă luni de studii.

Referindu-se la motivele care au determinat familia să constituie fundația, el a menționat că ar dori, împreună cu membrii familiei sale, să readucă în viața contemporană

vechea tradiție a susținerii de mecenat a familiilor cumsecade spiritual cu posibilități financiare limitate.

Ion STURZA, vicepreședintele holdingului „Rompetrol”:

Familia noastră este convinsă de valoarea acestei contribuții: eu, soția mea, Stela, și copiii – Dan și Cristina, am hotărît să ne dedicăm acestei misiuni nobile. Credem că o societate va prospera în cazul în care cetățenii ei gîndesc liber, lansează inițiative și își asumă răspunderea pentru realizarea și traducerea lor în viață.

Misiunea fundației este aceea de a susține și a propaga dezvoltarea personalității în societate prin promovarea programelor de asistență pentru grupurile de tineri nefavorabile, de a le cultiva tinerilor spiritul de inițiativă, activismul civic și o răspundere socială civică bine exprimată. Creatorii fondului tind spre o comunitate de membri activi, care cred în forțele proprii și în potențialul eforturilor comune.

I.S.: *Credem în capacitățile conaționalilor de a aplica în fapte proiectele și programele utile*

de dezvoltare a personalității. Considerăm că spiritul de inițiativă se educă și se intensifică pe măsura performanțelor consecutive: prin rezolvarea problemelor de interes comun, de către personalități aparte și grupuri de persoane care tind spre autorealizare. Instruirea și formarea durabilă a omului este o forță motrice importantă, îndreptată spre schimbări în bine, începând cu cumsecădenia fiecăruia în parte și terminând cu reflectările în grup și în comunitatea oamenilor.

Programele fundației vor cuprinde un spectru vast, începând cu studiile primare și terminând cu formarea în școala superioară. Cu banii fundației vor fi sprijinite programele care îi vor ajuta pe beneficiarii de burse să acumuleze experiența utilă și valoroasă pe parcursul unei perioade de timp îndelungate. Fundația va finanța programe de studii economice și antreprenoriale facultative.

I.S.: *Sîntem convinși că spiritul de întreprinzător se formează la o vîrstă tînră și dacă elevii din clasele primare încep să înțeleagă*

Din dosarul „Profit”

La ceremonia de înmînare a burselor primilor bursieri ai Fundației „Familia Sturza”, care a avut loc pe 20 octombrie la Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM), creatorii fundației au anunțat programul de burse pentru studenți „Avansează spre succes!”. Acesta încurajează dezvoltarea personală și profesională a tinerilor cu aspirații de afirmare prin efortul intelectual. Programul este destinat studenților instituțiilor de învățămînt superior moldovenești cu studii de zi. Cu ajutorul burselor, fundația îi stimulează pe studenții care doresc să obțină cunoștințe profunde, pentru ca ulterior să se afirme în viață. Bursele se acordă prin concurs.

ce este economia și inițiativa liberă, în perioada maturității vom obține cetățeni pe care îi vor deosebi ambițiile și ideile sănătoase, bune de aplicat în practică. ■

Administrația fundației se află pe adresa: R.Moldova, Chișinău, str. Șciusev, 64. Tel./fax: (+3730)22233960. E-mail: fundaties@yahoo.fr, office@fundatiasturza.md, www.fundatiasturza.md

Agencia de presă NEWS AGENCY **INFOTAG**

| Noutăți | Despre agenție | Publicații și servicii | Abonare | Centru de presă | Publicitate | Video |

www.infotag.md

Noutățile agenției în format electronic
ZILNIC

